

ABD’NİN DÖNÜŞEN FİLİSTİN-İSRAİL POLİTİKASI

Kadriye Sınmaz

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Referans için: Sınmaz, Kadriye. “ABD’nin Dönüşen Filistin-İsrail Politikası”. İNSAMER 12.03.2021.

 Analiz

Geçtiğimiz dört yıl boyunca Donald Trump ve onun yönetimindeki Amerikan dış politikasının Filistin-İsrail sorununa yaklaşımı, Filistin yönetimini tarihinin en zor sınavlarıyla karşı karşıya bırakmıştır. Filistin-İsrail sorunuyla ilgili başkanlığının her yılında milat niteliğinde kararlar alan Trump, öncelikle adaylık sürecinde vadettiği, Kudüs’ü İsrail’in başkenti olarak kabul eden kararı imzalamış ve ABD elçiliğini Tel Aviv’den Kudüs’e taşımıştır; daha sonra da Golan Tepelerini İsrail’in toprağı olarak tanımıştır. Bu dönemde ayrıca Washington’da bulunan Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) temsilciliği de kapatılmış, Filistinli siyasetçilerin bazılarında ABD vizesi verilmemiş, Doğu Kudüs’te Filistinlilere hizmet veren konsolosluk kapatılarak bu işlemler ABD’nin İsrail büyükelçiliğindeki bir birime yönlendirilmiştir.

Trump yönetiminin politikaları Filistinlileri büyük bir ekonomik dar boğaza da sokmuştur.

Ağustos 2018’de ABD, hem 6 milyon mülteciye destek olan Birleşmiş Milletler Yakın Doğu’daki Filistinli Mültecilere Yardım Ajansı’na (UNRWA) sağladığı fonu kestğini hem de Filistin yönetimine yapacağı 200 milyon dolarlık yardım kararını iptal ettiğini açıklamıştır. Kesilen yardımlar tamamen İsrail perspektifinden hazırlanan ve “Yüzyılın Anlaşması” adı verilen planın hayata geçirilebilmesi için bir şantaj aracı olarak kullanılmıştır. Hâlihazırda süren işgali meşrulaştırmayı ve nihayetinde “Filistin”i ortadan kaldıracak şekilde daha da genişletmeyi amaçlayan planı kabul etmesi için Mahmud Abbas yönetimi ekonomik sıkıntılar yoluyla üstü kapalı olarak tehdit edilmiştir.

Bölgeyle ilgili bütünüyle İsrail yanlısı yeni bir Amerikan politikası ortaya koyan Trump’ın ABD seçimlerini kaybetmesi ve Obama yönetiminin devamı olarak değerlendirilen Joe Biden’ın yeni Amerikan başkanı olması, Filistin

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

yönetimi tarafından büyük bir memnuniyetle karşılanmıştır. Zira Biden yönetimi, bölgede iki devletli çözüme geri dönüşün ve İsrail'e koşulsuz desteğin sonu olarak değerlendirilmektedir. Henüz başkanlığının ilk haftasında Biden'ın Filistin ile ilgili aldığı kararlar da bu değerlendirmeyi destekler niteliktedir.

26 Ocak'ta ABD'nin BM Daimi Temsilci Vekili Richard Mills, BM Güvenlik Konseyi'nde yaptığı konuşmada, Biden'ın Filistin'e yardımları tekrar aktif hâle getireceğini ve Filistin'in ABD'de kapatılan diplomatik misyonlarının yeniden faaliyete geçirileceğini açıklamıştır. Yeni dönemde ABD'nin iki devletli çözümü destekleyeceğini söyleyen Mills, tarafların toprak ilhakı, yerleşim faaliyetleri, yıkımlar, şiddete teşvik ve terör eylemleri, hukuksuz tutuklamalar gibi iki devletli çözümü tehlikeye sokan adımlardan sakınması gerektiğine de dikkat çekmiştir.

Biden yönetimi, BM'nin Ortadoğu Barış Süreci Özel Temsilciği görevine Nickolay Mladenov'un yerine daha önce II. Oslo Anlaşması sürecinde de görev yapmış olan Norveçli diplomat Tor Wennesland'ın gelmesini de memnuniyetle karşılamıştır. Ayrıca Biden'ın birçok ülkenin lideriyle görüşmesine rağmen İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu'yu göreve geldikten yaklaşık bir ay sonra araması, yeni dönemde Filistinlilerin de dikkate alınacağı bir politikanın geliştirileceği yönündeki beklentiyi besleyen gelişmeler olmuştur. Fakat bu noktada Biden ve ekibinin gelecek dört yılda Filistin ve İsrail arasında adil bir arabulucu olacağı ve Filistin'in gasp edilen haklarını dikkate alacağı şeklinde bir değerlendirmede bulunmanın fazlasıyla iyimser ve naif kalacağını da belirtmek gerekir.

Biden yönetiminin Trump döneminin mirası olan; Golan Tepelerinin İsrail toprağı olarak tanınması, Kudüs'ün İsrail başkenti olarak kabul edilmesi ve ABD elçiliğinin Kudüs'e taşınması kararlarından geri adım atması beklenmemektedir. Ayrıca İsrail'in Arap ülkeleriyle ilişkilerinin normalleşme sürecinin destekleneceği de bilinmektedir. Bu normalleşme süreci İran karşıtı cepheyi güçlendirirken İsrail'in bölgedeki hareket

alanını da genişletmektedir. Arap ülkelerinin Filistin'le ilgili söylem değişiklikleri ve Filistin'e yapılan maddi yardımlardaki keskin düşüş, İbrahim Anlaşmaları'nın İsrail'le ilişkilerin normalleşmesi ötesinde, Filistinliler için çok daha olumsuz sonuçları olabileceğini göstermektedir.

Biden'ın hem ailesinde hem de kurduğu kabinede çok sayıda Yahudi'nin olması da karar alma sürecinde İsrail'in çıkarlarının dikkate alınacağını düşündürmektedir. Kendisi ve eşi Katolik olsa da Biden'ın üç çocuğu da Yahudilerle evlidir. Ayrıca yardımcısı Kamala Harris'in eşi Doug Emhoff da Yahudi'dir. Trump'ın Yahudi damadı Jared Kushner'in İsrail yanlısı Ortadoğu politikasının mimarı olduğu düşünüldüğünde, Biden ailesinin Yahudi mensuplarının da ABD siyasetini İsrail lehine etkileyeceği değerlendirilmektedir. Diğer taraftan Biden; dışişleri, hazine, iç güvenlik bakanlıkları, ulusal istihbarat direktörlüğü, Beyaz Saray özel kalem müdürlüğü, CIA başkan yardımcılığı gibi stratejik görevlere de Yahudi isimleri getirmiştir. Üst düzey pozisyonlara Yahudilerin getirilmesi, İsrail medyasında da geniş yer bulmuştur.

Biden'ın siyaset hayatının başladığı 1970'li yıllardan bu yana İsrail'e birçok ziyaret gerçekleştirmesi, Netanyahu ile uzun yıllara dayanan dostluğu ve "İsrail'in ABD'nin bölgedeki çıkarlarının koruyucusu" olduğu yönünde Siyonizm'i destekler nitelikteki açıklamaları da yeni dönemde Filistin-İsrail sorununa yaklaşımı etkileyebilecek verilerdir.

Biden'ın siyasi hayatındaki İsrail'le ilgili olumlu arka plan ve tecrübeler, hem özel hem de profesyonel yaşamında yakın çevresinde bulunan Yahudilerin etkisi ve İsrail'e yıllık 38 milyar doları bulan askerî yardımın sürdürüleceği yönündeki açıklamaları, yeni dönemde de İsrail-ABD ilişkilerindeki iş birliğinin derinleşeceğini göstermektedir.

Biden'ın İsrail'e desteğin pervasızca sürdürüldüğü Trump dönemine göre diplomasi dilini kullanacağı ve politikalarında selefinin aksine uluslararası hukuk normlarını dikkate alacağı öngörülmekle birlikte, herhangi iki

ülke arasındaki ilişkiden çok daha farklı ve derinlikli dinamiklere sahip olan ABD-İsrail ilişkilerindeki müesses anlayışın sürdürüleceği tahmin edilmektedir.

İsrail ve ABD ilişkilerinin sıranabileceği temel konu, ABD'nin İran yaklaşımıdır. Trump döneminde ABD'nin İran'la yapılan nükleer anlaşmadan çekilmesi, İran'a yönelik yaptırımları yürürlüğe sokması ve Kasım Süleymani'yi suikastla öldürmesi, bölgedeki gerginliği tırmandırmış ve başını İsrail ile Körfez ülkelerinin çektiği İran karşıtı bir bloğun oluşmasına sebep olmuştur. İran'ın yayılmacı dış politikası, bölgedeki temel sorun olarak değerlendirilmiş, Filistin sorunu gibi daha önceki dönemlerin belirleyici meseleleri göz ardı edilmiştir. Obama döneminde yürürlüğe giren ancak Trump döneminde geri çekilen nükleer anlaşmanın Biden yönetimi tarafından tekrar yürürlüğe konması beklenmektedir. Ne var ki aradan geçen dört yılda Ortadoğu'da yeni dinamikler ortaya çıkmıştır. Üstelik 2021 yılı Haziran ayında İran'da yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimlerinin sonuçları, ABD-İsrail ilişkilerinin geleceği açısından hayati derecede önem arz etmektedir; zira radikal bir ismin seçilmesi bölgedeki mevcut gerginliği

ve kutuplaşmayı derinleştirecektir. Biden'ın mevcut veya yeni gelecek İran yönetimi ile nükleer anlaşmaya geri dönmesi ve İran'a yaptırımları kaldırması, İsrail ve birçok Arap ülkesinin tepkisine sebep olacaktır; bu durumda da ABD'nin Ortadoğu'da farklı bir siyaset geliştirmesi gerekecektir.

Yaşanan koronavirüs pandemisi ve yol açtığı ekonomik ve toplumsal krizler, Pasifik'te Çin ile yükselen mücadele, Biden yönetiminin başlıca gündem maddelerini oluşturarak Ortadoğu'yu öncelikli konu olmaktan çıkaracaktır. Fakat uzun vadede Biden yönetiminin Filistin-İsrail sorununda iki devletli çözüme dayanan Trump öncesi ABD politikasına döneceği tahmin edilmektedir. Geçmiş yıllarda iki devletli çözüm üzerinden gerçekleştirilen sayısız görüşmeden herhangi bir netice alınamaması ve her yönetimin kendi çıkarlarına göre bu barış görüşmelerini kullanması, daha bugünden Biden döneminde de bölgede kalıcı bir çözümün sağlanamayacağını göstermektedir. Yukarıda bahsi geçen ve İsrail lehine olan veriler de dikkate alındığında, yeni ABD başkanının kimliğinden ziyade, mevcut ortamda Trump'ın seçilmemiş olması, Filistin açısından daha öncelikli ve önemli bir durum olarak görülmektedir.

